

**LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO 1.125, 6.228¹, 6.228¹², 6.228¹⁴,
6.363, 6.364, 6.419 STRAIPSNŲ IR PRIEDO PAKEITIMO BEI KODEKSO PAPILDYMO
6.228¹⁷, 6.228¹⁸, 6.228¹⁹, 6.228²⁰, 6.228²¹, 6.228²², 6.228²³, 6.228²⁴, 6.350¹, 6.364¹, 6.364², 6.364³
IR 6.364⁴ STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO PROJEKTO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS
VARTOTOJŲ TEISIŲ APSAUGOS ĮSTATYMO NR. I-657 12, 40 STRAIPSNŲ IR
PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.125, 6.228¹, 6.228¹², 6.228¹⁴, 6.363, 6.364, 6.419 straipsnių ir priedo pakeitimo bei kodekso papildymo 6.228¹⁷, 6.228¹⁸, 6.228¹⁹, 6.228²⁰, 6.228²¹, 6.228²², 6.228²³, 6.228²⁴, 6.350¹, 6.364¹, 6.364², 6.364³ ir 6.364⁴ straipsniais įstatymo projektas ir Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo Nr. I-657 12, 40 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymų projektai) parengti, siekiant užtikrinti 2019 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/770 dėl tam tikrų skaitmeninio turinio ir skaitmeninių paslaugų teikimo sutarčių aspektų ir 2019 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/771 dėl tam tikrų prekių pirkimo–pardavimo sutarčių aspektų, kuria iš dalies keičiami Reglamentas (ES) 2017/2394 ir Direktyva 2009/22/EB bei panaikinama Direktyva 1999/44/EB, nuostatų perkėlimą į nacionalinę teisę.

Pažymėtina, kad Direktyvos 2019/770 ir 2019/771 papildo viena kitą ir sudaro vientisą vartotojų apsaugos sistemą. Direktyva 2019/770 nustato vartotojų apsaugos reikalavimus, kai vartotojai sudaro sutartis dėl skaitmeninio turinio ar skaitmeninių paslaugų teikimo, reglamentuojant skaitmeninio turinio ar skaitmeninių paslaugų kokybės (atitikties sutarčiai) reikalavimus, verslo subjektų atsakomybės už šių reikalavimų nesilaikymą apimtį ir terminus, vartotojų teises, kai skaitmeninis turinys ar skaitmeninės paslaugos nepateikiami arba pateikiami su trūkumais, taip pat verslo subjekto teisę vienašališkai pakeisti skaitmeninį turinį ar skaitmeninę paslaugą.

Direktyva (ES) 2019/771 nustato vartotojų apsaugos reikalavimus, kai vartotojai perka prekes (t. y. sudaromos sutartys dėl prekių pirkimo-pardavimo), reglamentuojant prekių kokybės (atitikties sutarčiai) reikalavimus, pardavėjo atsakomybę už prekių trūkumus, pardavėjo atsakomybės apimtį ir terminus, įrodinėjimo dėl prekės tinkamos kokybės naštos paskirstymą, vartotojų teises, kai prekė yra netinkamos kokybės, taip pat komercines garantijas dėl prekių. Pažymėtina, kad prekės sąvoka apima ir skaitmeninių elementų turinčias prekes („išmaniąsias prekes“) – t. y. prekes su integruotu skaitmeniniu turiniu (pavyzdžiui, programine įranga).

Direktyvų 2019/770 ir 2019/771 nuostatos turi būti perkeltos į nacionalinę teisę iki 2021 m. liepos 1 d., o nuostatos taikomos nuo 2022 m. sausio 1 d.

Įstatymų projektais siekiama užtikrinti aukštą vartotojų apsaugos lygį, kai vartotojams teikiamas skaitmeninis turinys ar skaitmeninės paslaugos ir parduodamos prekės, bei užtikrinti didesnę teisinį tikrumą ir teisinį aiškumą verslo subjektams, palengvinant tarptautinę prekybą Europos Sąjungoje (t. y. suvienodinant esmines vartojimo sutarčių teisės normas visose ES valstybėse narėse).

2. Įstatymų projektų iniciatoriai ir rengėjai

Įstatymų projektus parengė Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse apibrėžta vartojimo sutarties samprata¹ ir reglamentuojami vartojimo sutarčių ypatumai (t. y. vartotojų apsaugos sudarant sutartis reikalavimai)². Civiliniame kodekse reglamentuojant vartojimo sutartis dėl skaitmeninio turinio teikimo, iš esmės yra nustatyti tik vartotojo teisės atsisakyti šių sutarčių ypatumai³.

Be to, Civiliniame kodekse nustatyti bendrieji vartotojams suteikiamų kokybės garantijų (komercinių garantijų) reikalavimai (ir prekių, ir paslaugų atžvilgiu)⁴.

Civiliniame kodekse nustatyti vartojimo pirkimo-pardavimo sutarčių ypatumai⁵: įtvirtinta prekės teisinė garantija (garantija pagal įstatymą), reglamentuojami prekių kokybės (atitikties sutarčiai) reikalavimai, taip pat vartotojo teisės, kai jam parduota netinkamos kokybės prekė⁶. Vartotojas turi teisę savo pasirinkimu reikalauti iš pardavėjo nemokamai pataisyti prekę, pakeisti netinkamos kokybės prekę tinkamos kokybės preke, sumažinti kainą ar vienašališkai nutraukti sutartį ir pareikalauti sugrąžinti sumokėtą kainą⁷. Civiliniame kodekse nustatytas 2 metų pardavėjo atsakomybės už parduotos prekės trūkumus (garantijos pagal įstatymą) terminas. Be to, laikoma, kad prekės trūkumai, išaiškėję per 6 mėnesius nuo jos perdavimo, buvo prekės perdavimo metu, t. y. šiuo laikotarpiu pareiga įrodyti, kad prekė perdavimo metu buvo be trūkumų, tenka pardavėjui.

Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 12 straipsnyje nustatytos pagrindinės Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos funkcijos, o 40 straipsnyje – pažeidimai, už kuriuos tarnyba gali skirti baudas pardavėjams ir paslaugų teikėjams.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.125, 6.228¹, 6.228¹², 6.228¹⁴, 6.363, 6.364, 6.419 straipsnių ir priedo pakeitimo bei kodekso papildymo 6.228¹⁷, 6.228¹⁸, 6.228¹⁹, 6.228²⁰, 6.228²¹, 6.228²², 6.228²³, 6.228²⁴, 6.350¹, 6.364¹, 6.364², 6.364³ ir 6.364⁴ straipsniais įstatymo projektas

Įstatymo projekte aiškiai ir detalčiai reglamentuojami prekybos reikalavimai, susiję su sutarčių su vartotojais sudarymu, apimant ir sutartis dėl skaitmeninio turinio ir skaitmeninių paslaugų teikimo, ir sutartis dėl prekių pirkimo-pardavimo sutarčių.

4.1. Nustatomi vartotojų apsaugos reikalavimai, kai sudaromos sutartys dėl skaitmeninio turinio ir skaitmeninių paslaugų teikimo

Įstatymo projekte apibrėžiamos skaitmeninio turinio ir skaitmeninių paslaugų sampratos. Skaitmeniniu turiniu laikomi skaitmenine forma sukurti ir pateikti duomenys. Skaitmeninis turinys

¹ Žr. Civilinio kodekso 6.228¹ straipsnį.

² Žr. Civilinio kodekso šeštosios knygos XVIII¹ skyrių.

³ Žr. Civilinio kodekso 6.228¹² straipsnį.

⁴ Žr. Civilinio kodekso 6.228¹⁴ straipsnį.

⁵ Žr. Civilinio kodekso 6.350 – 6.370 straipsnius.

⁶ Žr. Civilinio kodekso 6.363 straipsnį.

⁷ Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra išaiškinęs, kad pirkėjo teisė rinktis vieną ar kitą teisių gynimo būdą vis dėlto negali būti suabsoliutinta, nes ir vartojimo sutartiniuose santykiuose galioja bendrieji civilinių santykių reglamentavimo principai, *inter alia*, taikomų priemonių proporcingumo, civilinių santykių dalyvių interesų pusiausvyros, civilinės apyvartos stabilumo, kt. Proporcingumo ir interesų derinimo principo taikymas ginant vartotojo teises reiškia, kad specialiais gynimo būdais turi būti siekiama užtikrinti (atkurti) teisėtų pirkėjo ir pardavėjo interesų pusiausvyrą, o ne ją nepagrįstai iškreipti vartotojo naudai ir sudaryti sąlygas piktnaudžiauti teise. Nesuderinamomis su proporcingumo principu laikytinos situacijos, kai pardavėjo interesų suvaržymas yra neadekvatus vartotojo interesų pažeidimui. Sutartinių teisių santykių stabilumas neatskiriamas nuo jų subjektų teisinio saugumo, teisinės padėties apibrėžtumo, todėl sutarties nutraukimas turi būti taikomas ne beatodairiškai, o konstatavus pakankamą įstatyminį ir faktinį pagrindą.

apima platų produktų sąrašą: programinę įrangą, taikomąsias programas (*apps*), vaizdo rinkmenas, garso rinkmenas, muzikos rinkmenas, kompiuterinius žaidimus, e. knygas ir kitus e. leidinius. Skaitmeninės paslaugos yra paslaugos, kurias teikiant galimas duomenų kūrimas, tvarkymas, prieiga ar saugojimas skaitmenine forma, įskaitant paslaugas debesijos kompiuterijos aplinkoje ir socialiniuose tinkluose. Skaitmeninės paslaugos neapima interneto prieigos paslaugų.

Išplečiama vartotojų apsaugos taikymo sritis. Vartotojų apsaugos reikalavimai taikomi ne tik tais atvejais, kai vartotojas už skaitmeninio turinio ar skaitmeninės paslaugos teikimą sumoka kainą, bet ir tais atvejais, kai vietoj kainos sumokėjimo *vartotojas pateikia savo asmens duomenis* (sumoka duomenimis). Vis dėlto jeigu vartotojo asmens duomenys turi būti pateikti verslininkui tik tam, kad būtų įmanoma pateikti skaitmeninį turinį ar skaitmeninę paslaugą vartotojui, arba užtikrinti teisės aktuose nustatytų reikalavimų įgyvendinimą, ir verslininkas netvarko tų duomenų jokių kitu tikslu, tokiems atvejams Įstatymo projekte dėstomos nuostatos nebus taikomos.

Įstatymo projekte nustatomi detalūs skaitmeninio turinio ir skaitmeninių paslaugų kokybės reikalavimai. Numatyti reikalavimai yra pritaikyti skaitmeninei aplinkai ir apimami funkcionalumo, suderinamumo, sąveikumo, saugumo ir kiti reikalavimai.

Kadangi skaitmeninis turinys ir skaitmeninės paslaugos nuolat vystosi, sutarties šalys gali susitarti dėl skaitmeninio turinio ir skaitmeninių paslaugų kokybės reikalavimų. Tačiau skaitmeninis turinys ir skaitmeninės paslaugos turi atitikti ne tik sutartinius (subjektyvius) kokybės reikalavimus, bet ir objektyvius reikalavimus – turi būti atsižvelgta į paskirtį, kuriai paprastai naudojami tos pačios rūšies skaitmeninis turinys arba skaitmeninės paslaugos, taip pat turi būti atsižvelgta į vartotojų pagrįstus lūkesčius. Be to, pažymėtina, kad skaitmeninis turinys ir skaitmeninės paslaugos turi būti pateikti kartu su visais reikalingais priedais ir instrukcijomis. Vartotojui turi būti pateikta naujausia skaitmeninio turinio ar skaitmeninės paslaugos versija, nebent šalys susitaria kitaip.

Reglamentuojamas skaitmeninio turinio ir skaitmeninių paslaugų naujinių teikimas. Jeigu sutartyje numatoma, kad skaitmeninis turinys ar skaitmeninės paslaugos turi būti atnaujinami, naujinių teikimas laikomas vienu iš kokybės reikalavimų, t. y. naujinių nesuteikimas laikytinas skaitmeninio turinio ar skaitmeninės paslaugos kokybės trūkumu. Be to, vartotojas turi būti informuotas apie naujinius, įskaitant saugumo naujinius, kurie yra būtini išlaikyti skaitmeninio turinio ar skaitmeninės paslaugos tinkamą kokybę. Tokie naujiniai turi būti teikiami vartotojui per sutartyje numatytą skaitmeninio turinio ar skaitmeninės paslaugos teikimo laikotarpį arba per laikotarpį, kurio vartotojas gali pagrįstai tikėtis, atsižvelgdamas į skaitmeninio turinio ar skaitmeninės paslaugos rūšį ir paskirtį, kai skaitmeninis turinys ar skaitmeninės paslaugos pateikiami vienkartinio veiksmu ar atskirų teikimo veiksmų seka⁸.

Įstatymo projekte nustatoma skaitmeninio turinio ir skaitmeninių paslaugų garantija pagal įstatymą ir verslininko atsakomybės terminas. Jeigu skaitmeninis turinys ar skaitmeninės paslaugos teikiami vienkartinio veiksmu ar atskirų teikimo veiksmų seka, verslininkas yra atsakingas už skaitmeninio turinio ar skaitmeninės paslaugos trūkumus, kurie paaiškėja per 2 metus nuo pateikimo. Jeigu skaitmeninis turinys ar skaitmeninės paslaugos teikiami nuolat per tam tikrą laikotarpį (tęstinis teikimas)⁹, verslininko atsakomybės už skaitmeninio turinio ar skaitmeninės paslaugos trūkumus terminas sutampa su šiuo laikotarpiu.

⁸ Pavyzdžiui, e. knygos atsisiuntimas ir jos išsaugojimas vartotojo įrenginyje, taikomios programos atsisiuntimas į išmanųjį telefoną.

⁹ Pavyzdžiui, vienerių metų trukmės duomenų saugojimo debesijos kompiuterijos aplinkoje paslaugos, neterminuota narystė socialinio tinklo platformoje.

Aptariant skaitmeninio turinio ir skaitmeninių paslaugų integravimą (t. y. skaitmeninio turinio ir skaitmeninių paslaugų susiejimą su vartotojo skaitmeninės aplinkos komponentais, kad juos būtų galima tinkamai naudoti), netinkamas skaitmeninio turinio ar skaitmeninės paslaugos integravimas laikomas trūkumu, už kurį atsakingas verslininkas, jeigu integravimą atlieka arba už jį yra atsakingas verslininkas arba vartotojui buvo pateiktos netikslios instrukcijos.

Verslininkas taip pat yra atsakingas už tai, kad skaitmeninio turinio ir skaitmeninių paslaugų teikimas nepažeistų kitų asmenų intelektualinės nuosavybės teisių ar kitų teisių ir dėl to nebūtų užkertama galimybė vartotojui naudotis skaitmeniniu turiniu ar skaitmenine paslauga arba apribojamas jų naudojimas.

Įstatymo projekte numatomas vartotojui palankus įrodinėjimo naštos paskirstymas. Dėl skaitmeninio turinio ir skaitmeninių paslaugų sudėtingumo ir verslininko didesnio informuotumo, turimų žinių ir patirties, verslininkas yra geresnėje padėtyje nei vartotojas išsiaiškinti, kodėl skaitmeninis turinys ar skaitmeninė paslauga nėra teikiami arba neužtikrinti kokybės reikalavimai. Todėl kilus ginčui, vartotojas turėtų įrodyti, kad skaitmeninis turinys ar skaitmeninė paslauga neatitinka reikalavimų, tačiau vartotojas neturėtų įrodyti, kad trūkumai buvo skaitmeninio turinio ar skaitmeninės paslaugos pateikimo metu, o kai vykdomas nuolatinis (tęstinis) teikimas, – sutarties galiojimo laikotarpiu. *Verslininkui tenka pareiga įrodyti, kad skaitmeninis turinys ar skaitmeninė paslauga atitiko kokybės reikalavimus, kai trūkumai paaiškėja per 1 metus* nuo pateikimo momento, o skaitmeninio turinio ar skaitmeninės paslaugos tęstinio teikimo atveju, – sutarties galiojimo laikotarpiu. Vis dėlto, jeigu verslininkas įrodo, kad vartotojo skaitmeninė aplinka nesuderinama su techniniais reikalavimais, apie kuriuos prieš sudarant sutartį vartotojas buvo aiškiai ir suprantamai informuotas, įrodinėjimo pareiga tenka vartotojui.

Įstatymo projekte numatoma vartotojo teisių gynimo tvarka, jeigu skaitmeninis turinys ar skaitmeninės paslaugos nepateikiami. Tokiu atveju vartotojas pirmiausia turi pateikti verslininkui reikalavimą pateikti skaitmeninį turinį ar skaitmeninę paslaugą. Jeigu po to skaitmeninis turinys ar skaitmeninė paslauga vis tiek nepateikiami, vartotojas turi teisę vienašališkai nutraukti sutartį.

Įstatymo projekte išsamiai reglamentuojamos vartotojo teisės, jeigu skaitmeninis turinys ar skaitmeninės paslaugos yra netinkamos kokybės. Numatoma dviejų pakopų vartotojo teisių gynimo priemonių sistema. Jeigu paaiškėja skaitmeninio turinio ar skaitmeninės paslaugos netinkama kokybė, pirmiausia vartotojas turi teisę į skaitmeninio turinio ar skaitmeninės paslaugos teikimo trūkumų ištaisymą. Trūkumai turi būti ištaisyti per protingą terminą, nemokamai ir nepatiriant didelių nepatogumų. Jeigu nėra ištaisomi skaitmeninio turinio ar skaitmeninės paslaugos teikimo trūkumai, vartotojas turi teisę reikalauti sumažinti kainą (jeigu ji buvo sumokėta) arba nutraukti sutartį. Vis dėlto kartu numatomi atvejai, kai vartotojas iškart gali reikalauti kainos sumažinimo arba sutarties nutraukimo: 1) kai neįmanoma ištaisyti skaitmeninio turinio ar skaitmeninės paslaugos trūkumų arba dėl to verslininkas patirtų neproporcingų išlaidų; 2) trūkumai nebuvo ištaisyti per protingą terminą, nemokamai ir nepatiriant didelių nepatogumų; 3) trūkumai atsiranda pakartotinai (t. y. po bandymo juos pašalinti); 4) trūkumas yra esminis; 5) tampa aišku, kad trūkumai nebus pašalinti per protingą terminą arba tai sukels didelių nepatogumų vartotojui.

Kartu pažymėtina, kad vartotojas neturi teisės nutraukti sutartį, jeigu trūkumas yra nedidelis. Pareiga įrodyti, kad trūkumas yra nedidelis, tenka verslininkui.

Reglamentuojant sutarties nutraukimo teises pasekmes, numatomos verslininko pareigos: grąžinti vartotojui visas jo pagal sutartį sumokėtas sumas, laikytis Bendrajame duomenų apsaugos

reglamente¹⁰ nustatytų asmens duomenų apsaugos pareigų, nenaudoti turinio, kurį pateikė ar sukūrė vartotojas¹¹, naudodamas skaitmeninį turinį ar skaitmeninę paslaugą, išskyrus nustatytas išimtis (pavyzdžiui, skaitmeninis turinys yra susietas su kitais verslininko duomenimis ir negali būti atsietas). Nutraukus sutartį, *vartotojas turi teisę* atgauti savo pateiktą ar sukurtą skaitmeninį turinį nemokamai įprastiniu formatu. Sutarties nutraukimo atveju *vartotojas turi pareigą* nesinaudoti skaitmeniniu turiniu ar skaitmenine paslauga ir nesuteikti galimybės jais naudotis kitiems asmenims. Vartotojas neturi mokėti už skaitmeninio turinio ar skaitmeninės paslaugos naudojimą tuo laikotarpiu, kai skaitmeninis turinys ar skaitmeninės paslaugos turėjo trūkumų.

Kadangi skaitmeninis turinys ir skaitmeninės paslaugos sparčiai vystosi, tokie jų naujiniai, patobulinimai ar panašūs pakeitimai gali būti būtini ir dažnai yra naudingi vartotojui. Įstatymo projekte numatomos skaitmeninio turinio ar skaitmeninės paslaugos pakeitimo sąlygos: jeigu atliekamas tęstinis skaitmeninio turinio ar skaitmeninės paslaugos teikimas vartotojui, verslininkas turi teisę pakeisti skaitmeninį turinį ar skaitmeninę paslaugą, jeigu tai yra numatyta sutartyje, pakeitimas nesukelia papildomų išlaidų vartotojui ir jam apie tai aiškiai bei suprantamai pranešama iš anksto. Vartotojas turi teisę per 30 dienų nutraukti sutartį nepatirdamas išlaidų arba, jeigu verslininkas suteikia tokią galimybę, – išlaikyti skaitmeninį turinį ar skaitmeninę paslaugą be pakeitimų.

4.2. *Suvienodinami vartotojų apsaugos reikalavimai Europos Sąjungoje, kai sudaromos prekių pirkimo-pardavimo sutartys*

Pažymėtina, kad vienodi vartotojų apsaugos reikalavimai taikomi, nepriklausomai nuo prekių pardavimo būdo (kanalo), t. y. vienodos taisyklės taikomos parduodant prekes vartotojams ir įprastinėse (fizinėse) parduotuvėse, ir internetu (elektroninėse parduotuvėse).

Atsižvelgiant į sparčią išmaniųjų produktų ir technologijų plėtrą, išskiriama ir apibrėžiama skaitmeninių elementų turinčios prekės sąvoka – tai materialus kilnojamas daiktas, į kurį įtrauktas skaitmeninis turinys ar skaitmeninė paslauga, arba kuris yra su skaitmeniniu turiniu ar skaitmenine paslauga susietas taip, kad be skaitmeninio turinio ar skaitmeninės paslaugos prekė negalėtų atlikti savo funkcijų¹². Skaitmeninis turinys į prekę gali būti iš anksto įdiegtas prieš pirkimo–pardavimo sutarties sudarymą¹³ arba gali būti įdiegtas vėliau, po sutarties sudarymo. Pažymėtina, kad išmaniųjų prekių pirkimui-pardavimui taikomos tos pačios teisės normos, kaip ir kitoms prekėms, su tam tikrais ypatumais, pavyzdžiui, dėl naujinių, kurie yra būtini užtikrinti skaitmeninių elementų turinčių prekių tinkamą kokybę.

Įstatymo projekte nustatomi detalūs prekių kokybės reikalavimai. Numatyti reikalavimai yra pritaikyti ir skaitmeninių elementų turinčioms prekėms, nurodant funkcionalumo, suderinamumo ir sąveikumo reikalavimus. Numatoma, kad prekės turi atitikti ir sutartyje numatytus (subjektyviuosius) kokybės reikalavimus, ir objektyviuosius reikalavimus – turi būti atsižvelgta į paskirtį, kuriai paprastai naudojamos tos rūšies prekės, prekė turi atitikti pardavėjo pateiktus pavyzdžius ar modelius, kartu turi būti pateikti priedai, įskaitant pakavimą, ir instrukcijos, kokių vartotojas gali pagrįstai tikėtis, taip pat turi būti atsižvelgta į vartotojų pagrįstus lūkesčius dėl prekės savybių, įskaitant dėl prekės patvarumo, funkcionalumo, suderinamumo ir saugumo. Vis dėl to sutarties šalims leidžiama galimai susitarti dėl kitokių prekės kokybės reikalavimų, jeigu vartotojas aiškiai ir atskirai su jais sutinka.

¹⁰ Reglamentas 2016/679.

¹¹ Pavyzdžiui, skaitmeniniai vaizdai (nuotraukos), garso ir vaizdo rinkmenos.

¹² Pavyzdžiui, išmanusis telefonas, išmanusis laikrodis, išmanusis televizorius, navigacijos įrenginys ir kt.

¹³ Pavyzdžiui, išmanaus telefono operacinė sistema, fotoaparato taikomoji programa.

Įstatymo projekte nustatoma prekių garantija pagal įstatymą ir verslininko atsakomybės terminas. Pardavėjas yra atsakingas vartotojui už bet kokių prekių, įskaitant skaitmeninių elementų turinčias prekes, kokybės reikalavimų trūkumą, esantį prekės pristatymo metu, kuris paaiškėja ne vėliau kaip per 2 metus nuo jos pristatymo. Be to, jeigu skaitmeninių elementų turinčios prekės pirkimo–pardavimo sutartyje numatytas ilgiau nei 2 metus trunkantis nuolatinis skaitmeninio turinio ar skaitmeninės paslaugos teikimas, pardavėjas yra atsakingas už skaitmeninio turinio ar skaitmeninės paslaugos trūkumus, kurie atsiranda ar paaiškėja per šį sutartyje numatytą laikotarpį, per kurį turi būti teikiamas skaitmeninis turinys ar skaitmeninė paslauga.

Kartu, atsižvelgiant į Civilinio kodekso 6.348 straipsnio 1 dalį, kurioje numatyta pirkėjo pareiga pranešti pardavėjui apie neatitiktį per protingą terminą, ir nustatoma vartotojo pareiga pranešti pardavėjui apie prekės kokybės reikalavimų neatitiktį ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo jos paaiškėjimo momento. Pareiga įrodyti, kad vartotojas praleido šį terminą, tenka pardavėjui. Savalaikis vartotojo pranešimas apie prekės kokybės reikalavimų neatitiktį leidžia pardavėjui išvengti neproporcingų išlaidų taisant (remontuojant) arba pakeičiant netinkamos kokybės prekę.

Įstatymo projekte numatomas vartotojui palankus įrodinėjimo naštos paskirstymas, kilus ginčui dėl prekės kokybės. Prekės (įskaitant skaitmeninių elementų turinčias prekes) trūkumas, kuris paaiškėja per 1 metus nuo prekės pristatymo, laikomas buvusiu prekės pristatymo metu, nebent pardavėjas įrodo kitaip arba jei tai būtų nesuderinama su prekės pobūdžiu arba trūkumo pobūdžiu.

Įstatymo projekte išsamiai reglamentuojamos vartotojo teisės, jeigu prekė yra netinkamos kokybės. Numatoma dviejų pakopų vartotojo teisių gynimo priemonių sistema. Jeigu paaiškėja, kad prekė yra netinkamos kokybės, pirmiausia vartotojas turi teisę į prekės tinkamos kokybės užtikrinimą. Kad būtų užtikrinta prekės tinkama kokybė, vartotojas turi teisę pasirinkti reikalauti prekės pataisymo (remonto) arba prekės pakeitimo, išskyrus atvejus, kai tai būtų neįmanoma įvykdyti, arba pardavėjas patirtų neproporcingų išlaidų. Pardavėjas turi teisę atsisakyti užtikrinti prekės tinkamą kokybę, jeigu prekės neįmanoma pataisyti ar pakeisti arba dėl to jis patirtų neproporcingų išlaidų, atsižvelgiant į visas aplinkybes.

Neužtikrinus prekės tinkamos kokybės pirmojoje pakopoje (t. y. tinkamai nepataisius prekės ir jos nepakeitus tinkamos kokybės preke), vartotojas turi teisę reikalauti sumažinti prekės kainą arba nutraukti pirkimo–pardavimo sutartį (antroji pakopa). Be to, vartotojas gali iškart reikalauti kainos sumažinimo arba sutarties nutraukimo, jeigu trūkumas yra esminis. Taip pat vartotojas gali reikalauti kainos sumažinimo arba sutarties nutraukimo, jeigu pardavėjas pareiškė arba iš aplinkybių yra aišku, kad pardavėjas neužtikrins prekės tinkamos kokybės per protingą terminą arba tai sukels didelių nepatogumų vartotojui.

Vis dėl to pažymėtina, kad vartotojas neturi teisės nutraukti sutartį, jeigu prekės trūkumas yra nedidelis. Pareiga įrodyti, kad trūkumas yra nedidelis, tenka pardavėjui.

Pažymėtina, kad prekės pataisymas ar pakeitimas turi būti atliktas 1) nemokamai (netaikant papildomų mokesčių); 2) per protingą terminą; 3) nesukeliant vartotojui didelių nepatogumų.

Kai atliekamas prekės pataisymas ar pakeitimas, vartotojas turi grąžinti prekę pardavėjui, tačiau prekės grąžinimo išlaidos tenka pardavėjui. Be to, pardavėjas neturi teisės reikalauti iš vartotojo sumokėti už įprastinį pakeistos prekės naudojimą laikotarpiu iki jos pakeitimo.

Jeigu taikomas kainos sumažinimas, jis turi būti proporcingas vartotojo gautos prekės vertės sumažėjimui lyginant su prekės verte, kurią ji turėtų, jei prekė neturėtų trūkumų.

Jeigu vartotojas nusprendžia įgyvendinti savo teisę nutraukti pirkimo–pardavimo sutartį, jis turi pateikti pardavėjui pareiškimą, kuriame išreiškiamas vartotojo sprendimas nutraukti sutartį. Vartotojui nutraukus pirkimo–pardavimo sutartį, vartotojas turi grąžinti pardavėjui prekę pardavėjo

sąskaita, o pardavėjas turi grąžinti vartotojui už prekę sumokėtą kainą ne vėliau kaip per 14 dienų nuo tada, kai gauna grąžintą prekę arba vartotojo pateiktus įrodymus, kad prekė buvo išsiųsta.

Įstatymo projekte nustatomi prekės kokybės garantijos (komercinės garantijos) skaidrumo ir aiškumo reikalavimai. Komercinės garantijos pareiškime turi būti pateiktos komercinės garantijos sąlygos ir nurodoma, kad komercinė garantija nedaro poveikio teisinei garantijai (garantijai pagal įstatymą), paaiškinant, kad komercinės garantijos sąlygos yra pardavėjo arba gamintojo (garanto) įsipareigojimas, papildantis teisinę garantiją (garantiją pagal įstatymą). Be to, numatoma, kad gamintojas gali suteikti *komercinę garantiją dėl prekės patvarumo tam tikram laikotarpiui*, tokiu atveju gamintojas yra tiesiogiai atsakingas vartotojui per visą tokios garantijos galiojimo laikotarpį už prekės pataisymą arba pakeitimą.

Kokybės garantijos dokumentas turi būti pateikiamas vartotojui patvarioje laikmenoje ne vėliau kaip prekių pristatymo metu. Garantijos dokumentas turi būti pateikiamas aiškia ir suprantama kalba.

Vartotojų teisių apsaugos įstatymo Nr. I-657 12, 40 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projektas

Numatomi aiškūs Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos įgaliojimai prižiūrėti, kaip verslininkai laikosi Vartotojų teisių apsaugos įstatymo ir Civilinio kodekso nustatytų vartotojų teisių apsaugos reikalavimų ne tik prekių pardavimo ir paslaugų teikimo, bet ir skaitmenio turinio bei skaitmeninių paslaugų teikimo srityse. Taip pat projekte numatomos sankcijos (baudos) verslininkams už naujų vartotojų apsaugos reikalavimų (garantijos pagal įstatymą termino, vartotojo sumokėtų sumų grąžinimo tvarkos sutarties nutraukimo atveju) pažeidimus. Kartu atnaujinamas ir nauja redakcija išdėstomas Vartotojų teisių apsaugos įstatymo priedas, kuriame nurodyti aktualūs įgyvendinami Europos Sąjungos teisės aktai.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymų projektus, turėtų būti užtikrintas aukštas vartotojų apsaugos lygis skaitmeninio turinio ir skaitmeninių paslaugų teikimo bei mažmeninės prekybos (vartojimo prekių pirkimo-pardavimo) srityse. Numatomas teisinis reguliavimas padidins teisinį tikrumą ir vartotojams, ir įmonėms (verslininkams) tiek įprastinėje mažmeninėje prekyboje, tiek e. prekyboje. Kadangi Įstatymų projektai perkelia Direktyvų 2019/770 ir 2019/771 nuostatas į nacionalinę teisę, jie prisidės prie teisinio pobūdžio kliūčių tarptautinei prekybai Europos Sąjungoje pašalinimo ir vienodų sąlygų sudarymo, tuo pačiu ir įmonių, užsiimančių tarptautine prekyba Europos Sąjungoje, atitikties išlaidų sumažinimo. Taigi, bendrai paėmus numatomas teisinis reguliavimas sudarys palankesnes sąlygas įmonėms (verslininkams), visų pirma smulkiojo ir vidutinio verslo subjektams, teikti skaitmeninį turinį ar skaitmenines paslaugas ir (ar) parduoti prekes visoje Europos Sąjungoje, o vartotojams – įsigyti skaitmeninį turinį, skaitmenines paslaugas ir prekes. Numatomos teisės normos užtikrins stabilią sutarčių teisės aplinką ir bus mažinamas teisinis susiskaidymas (fragmentacija), kurį lemia nacionalinės teisės aktų, kuriais reglamentuojamas skaitmeninio turinio ir skaitmeninių paslaugų teikimas vartotojams, skirtumai.

6. Kokią įtaką priimti įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priėmus Įstatymų projektus, nenumatomas joks poveikis kriminogeninei situacijai ir kovai su korupcija.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymų projektuose numatomas teisinis reguliavimas turėtų sudaryti palankesnes sąlygas įmonėms (verslininkams), visų pirma smulkiojo ir vidutinio verslo subjektams, siūlyti ir teikti vartotojams skaitmeninį turinį ir skaitmenines paslaugas, kadangi bus užtikrintas didesnis teisinis aiškumas, tikrumas ir apibrėžtumas šioje srityje. Be to, bus sudarytos iš esmės vienodos skaitmeninio turinio ir skaitmeninių paslaugų teikimo vartotojams sąlygos visose Europos Sąjungos valstybėse narėse. Taip pat numatomu teisiniu reguliavimu suvienodinami vartotojų apsaugos reikalavimai visose Europos Sąjungos valstybėse narėse, kai sudaromos prekių pirkimo-pardavimo sutartys, t. y. mažinamos teisinio pobūdžio kliūtys tarptautinei prekybai tarp Europos Sąjungos valstybių narių, palengvinant ir Lietuvos įmonėms parduoti prekes kitų Europos Sąjungos valstybių narių vartotojams, ir Lietuvos vartotojams įsigyti prekes iš kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse veikiančių pardavėjų. Be to, pažymėtina, kad vienodi reikalavimai taikomi ir prekybai įprastinėse (tradicinėse) parduotuvėse, ir internetinei (nuotolinei) prekybai.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

Pagal 2021–2030 metų nacionalinį pažangos planą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998, 8.1 uždavinys (didinti teisingumo sistemos efektyvumą ir veiksmingumą) apima ir pasitikėjimo vartotojų apsaugos sistema stiprinimą bei vartotojų ir verslo interesų pusiausvyros užtikrinimą.

Valstybinėje vartotojų apsaugos plėtros 2019–2027 metų programoje, kuri patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. liepos 10 d. nutarimu Nr. 728, numatytas vartotojų apsaugos skaitmeninėje erdvėje stiprinimas.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Kartu su Civilinio kodekso 1.125, 6.228¹, 6.228¹², 6.228¹⁴, 6.363, 6.364, 6.419 straipsnių ir priedo pakeitimo bei kodekso papildymo 6.228¹⁷, 6.228¹⁸, 6.228¹⁹, 6.228²⁰, 6.228²¹, 6.228²², 6.228²³, 6.228²⁴, 6.350¹, 6.364¹, 6.364², 6.364³ ir 6.364⁴ straipsniais įstatymo projektu parengtas ir Vartotojų teisių apsaugos įstatymo Nr. I-657 12, 40 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projektas.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų bei atitinka lietuvių kalbos normas.

Įstatymo projekte pateikiamos naujos sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektai neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatom. Įstatymo projektu įgyvendinami du Europos Sąjungos teisės aktai:

1) 2019 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/770 dėl tam tikrų skaitmeninio turinio ir skaitmeninių paslaugų teikimo sutarčių aspektų;

2) 2019 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/771 dėl tam tikrų prekių pirkimo–pardavimo sutarčių aspektų, kuria iš dalies keičiami Reglamentas (ES) 2017/2394 ir Direktyva 2009/22/EB bei panaikinama Direktyva 1999/44/EB.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymams įgyvendinti reikės pakeisti Mažmeninės prekybos taisykles, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 11 d. nutarimu Nr. 697 „Dėl Mažmeninės prekybos taisyklių patvirtinimo“.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Įstatymų projektų nuostatoms įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės, taip pat jų nebus ir sutaupyta.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymų projektai paskelbti Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje (TAIS). Įstatymų projektai buvo pateikti vartotojų asociacijoms (Lietuvos vartotojų organizacijų aljansui, Nacionalinei vartotojų konfederacijai) ir verslo organizacijoms (asociacijai „INFOBALT“, asociacijai „Investors‘ forum“, Lietuvos pramonininkų konfederacijai, Lietuvos prekybos įmonių asociacijai, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų asociacijai, Lietuvos verslo konfederacijai ir Lietuvos tiesioginės prekybos asociacijai). Lietuvos vartotojų organizacijų aljansas pateikė išvadą, kad „apibrėžtos skaitmeninio turinio ir paslaugų sąvokos, reguliavimas ir vartotojų teisių gynbos priemonės skaitmeninių paslaugų srityje padės užtikrinti vartotojų teisių apsaugą ir suderinti skaitmeninio turinio ir skaitmeninių paslaugų teikimo taisykles Europos Sąjungos lygmeniu. Detalesni, labiau šiaandieninės visuomenės socialinius santykius atspindintys reikalavimai prekių kokybei, vartotojų teisių gynimo būdai gavus netinkamos kokybės prekę ar paslaugą, įstatyminės garantijos reguliavimas įneš aiškumo ir stabilumo į vartotojų teisių apsaugos sritį“. Taip pat buvo gauta Lietuvos prekybos įmonių asociacijos išvada, į daugelį joje pateiktų pastabų ir pasiūlymų buvo atsižvelgta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

„Skaitmeninis turinys“, „skaitmeninė paslauga“, „prekė“, „skaitmeninių elementų turinti prekė“, „funkcionalumas“, „suderinamumas“, „sąveikumas“, „patvarumas“.